

МЕДИЧНА ОСВІТА ЯК АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Україна від самого початку свого незалежного існування, як окремого суб'єкта світової геополітики активно включена в глобалізаційні тенденції світу та, в першу чергу, в процеси європейської інтеграції, що тісно пов'язані з існуванням і розвитком громадянського суспільства. Дуалізм ситуації, спричинений з одного боку прикладом громадянського суспільства західноєвропейських країн, а з іншого – впливом східних геополітичних сусідів, змушує незалежну Україну шукати свої особливі шляхи формування демократичної правової держави, не завжди схожі з західноєвропейськими, але які б сформували вітчизняне громадянське суспільство. Сприяти формуванню особистості нового типу, яка б стала основою громадянського суспільства може сфера вищої освіти України.

Джон Локк вважав, що головне для громадянського суспільства – це природне право людини. Якщо на рівні держави діють правові норми пов'язані з владою і примусом, то на рівні громадянського суспільства – моральні норми. Головні принципи громадянського суспільства, як закон залишаються незмінними, не втрачають важливості для сучасної людини, саме на них має спиратися незалежна Україна в своїх процесах формування громадянського суспільства і з ними варто максимально розширено знайомити молодь під час отримування вищої освіти. «Пріоритетність природного права визначена його заданістю (об'єктивно – від природи, Бога, часом), в той час як позитивне право є даністю. Перше, таким чином, вічне, абсолютне, сакральне, онтологічне; друге – підлегле, похідне, залежне від даності розуму якійсь людині... мінливе, відносне, не має власного правового сенсу і принципу, а тому повинно знаходити його в природному праві», – стверджує в своїй праці В.А. Жадько [1, с.269].

Громадянське суспільство формується там де люди розуміють і цінують природне право кожного, прагнуть захищати свої природні права та дотримуватись прав інших. Тому, найперше, що необхідно реалізовувати на шляху розбудови громадянського суспільства – дати уявлення громадянам про те, що таке природні права людини з філософської точки зору, як заданість людського існування.

Медицину можна із впевненістю назвати однією з найважливіших сфер нашого життя, яка мала б повністю базуватися на принципах природного права людини, хоча б тому, що вона захищає перше і найголовніше право – право на життя. Система охорони здоров'я грає важливу роль у формуванні

громадянського суспільства. Починаючи з адекватної освіти майбутніх медиків і продовжуючи їх професійною діяльністю, варто зазначити наскільки важливо сформувати у майбутнього лікаря риси гідного громадянина, високоморальної людини. В сучасній вітчизняній системі вищої медичної освіти до цього часу не сформувалося наукового розуміння пріоритетів освітньо-виховного процесу. Виховна робота у вітчизняних вишах, є формальним традиційно-бюрократичним підходом, який не враховує нові наукові факти та сучасні тенденції розвитку суспільства і особистості. Виховання закінчується у школі, а університет має давати професійну і громадянсько-політичну освіту, має спрямовувати активний пізнавальний пошук молодшої людини. Для медиків особливості їх майбутньої суспільної ролі освітлюються не тільки професіональними предметами, а й (іноді навіть більшою мірою) філософією та політологією. Саме на основі цих предметів формується відповідальність лікаря, як громадянина здатного захищати природні права людини. Філософія забезпечує цілісне розуміння першооснов професії лікаря і першооснов особистості у якості члена громадянського суспільства.

Не існує спеціальних предметів в курсі вищої медичної освіти, які б чітко відповідали на питання «що таке гарний лікар?». Але, наприклад, життєво необхідно дати можливість майбутньому лікарю осмислити базові поняття філософії, без яких медична практика неможлива – «совість», «свідомість», «благо». Важливо навчити лікаря бути турботливим, що означає сформувати мотивацію на матерналізм. Лікар не повинен робити щось інше крім як підтримувати життя людини не залежно від того наскільки воно щасливе, або ні. Варто лише раз перейти межу і лікар може отримати впевненість, що має право вирішувати за інших чи зберігати життя, чи ні. В першу чергу лікар має навчитися турботі до самого себе, що пов'язано з формуванням особистості [2, с.18], адже необхідно навчитися поважати і цінувати себе. Така особистість здатна турбуватися про інших, розуміє, що турбота формується на засадах справедливості, як відповідальність перед самим собою та суспільством. Людина не здатна до турботи не може бути моральною.

Сучасна медична освіта має не тільки насичувати молоду людину інформацією про різні інноваційні методи діагностування та лікування, а й навчати майбутнього лікаря опиратися всебічному, всепоглинаючому емпіризму; опиратися тенденціям, які ведуть до медикократії, коли лікар бере на себе відповідальність вирішення питання цінності та щастя людського життя, називаючи себе слугою суспільства, який бажає звільнити останнє від страждань і всього неідеального. Як громадянське суспільство є запорукою існування демократії, так освічений високоморальний лікар є запорукою гуманної медицини, а вона, в свою чергу, підтримує ідеали громадянського суспільства, тому що захищає природні права кожної людини.

Лікар, який володітиме основами аксіології та об'єктивно усвідомлюватиме непорушність природних прав людини стане гідним гарантом існування громадянського суспільства, коли моральні цінності і добра воля переважатимуть над владними принципами примусу недемократичної держави.

Література

1. Жадько В. А. Філософія права. Конспект лекцій./ В. А. Жадько. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ». – 2002. – 292с.
2. Дёрнер К. Хороший врач. Учебник основной позиции врача / Клаус Дёрнер / Пер. с нем. И. Я. Сапожниковой при участии Э. Л. Гушанского. – М. : Алетейа, 2006. – 544 с. – (Гуманистическая психиатрия).